

Fiskimenn.

Í »Føroyatíðindi« fyrri 17. februar í ár hevur ein kapitalistiskur huldumaður, nevnið seg lítla »n«, skrivað eina grein, sum allir fiskimenn kunnu hava gagn av at lesa, og tessvegna vil eg biðja »Føroya Social-Demokrate« um at endurprenta greinina alla, sum hon er.

Hon er söljandi:

„Fast Løn eller Procenter?

For nogle Dage siden var der i et thorshavnsk Blad et Indlæg fra nogle Fiskere, hvori det stærkt blev tilraadet at gaa bort fra den gamle, procentvise Lønningemetode og i Stedet gaa over til fast Maanedsløn. Dette vilde efter Indsendernes Mening betyde en stor Bedring af Fiskernes Kaar.

Ja, det er kun rimeligt, at Fiskerne overvejer hvorledes Kaarene kan bedres og drofter disse Muligheder, naar Kontraktforhandlingerne staa for Døren. Men, hvis Gennemførelsen af dette Krav vilde betyde en god og sikker Forbedring af Fiskerens Kaar, saa maa det jo ogsaa samtidig betyde en Forringelse af Redernes Kaar, og være ensbetydende med at man sævede den spinkle Gren af, hvorpaa Fisker og Reder sidder. Det er jo begrænset, hvad denne Gren kan bære. Og det er netop den procentvise Lønning, der har gjort, at Kutterne har kunnet drives, thi her tager Fiskeren sin Risiko lige saa vel som Rederen. Men i samme Øjeblik som der blev gennemført en fast Løn, der betød en Bedring for Fiskeren, vilde Rederen staa ene med sin Risiko'en, og det er vel tvivlsomt om han vilde tage den.

Det er jo ikke nogen Hemmelighed, at det ikke staa særlig godt til med Regnskabet for Kutterne. Det kan gerne være at der er nogle daarlige Redere iblandt, det skal ikke forsvares her, men det er nok lidt mere end en Tilfældighed, at der hvert Aar staaer Skibe til Tvangssalg, og der er vist heller ingen Tvivl om, at Regnskabet vilde blive meget ringere i det Øjeblik, der blev indført fast Maanedsløn. Der er næppe mange Redere der vilde sende Skibe ud paa de Betingelser, thi det vilde være den sikre Ruin for Kutterfiskeriet. Men der kan jo hjælpes paa Regnskabet paa to Maader, nemlig ved at øge Indtægterne eller ved at formindske Udgifterne; det hjælper ikke noget at øge Udgifterne, om ikke tilsvarende Indtægter skaffes.

Et Skridt i den rigtige Retning vilde det være, om Fiskerne selv vilde overtage Skibene. Derved vilde de jo sikre sig alt det Udbytte, der blev af Driften, og blive fri for den evindelige Mangelgørelse der nu stadig ligger under Sted mellem Reder og Fisker. Det er vist almindelig kendt og anerkendt, at en Mand arbejder med større Interesse, naar han udfører sit eget Arbejde, end naar han arbejder

AKTIESELSKABET FØROYA BANKI

Hovedkontor: THORSHAVN

Stiftet 1906.

Afdeling: TRANGISVAAG

AKTIEKAPITAL OG RESERVER KR. 900.000.

Bankforretninger af enhver Art udføres.

Kontortid 11—3. Lørdag 11—2.

for andre, saa der er al mulig Udsigt til at Indkomsten vilde blive større, og der er absolut ingen Tvivl om, at der paa mange Punkter vilde blive udvist større Sparsommelighed, saaledes at Udgiften vilde blive mindre. Ja, men dersom Indkomsten vilde blive større, Udgiften mindre og hele Fortjenesten tilfalder Mandskabet, hvorfor saa ikke straks slaa til.

Der er nogle der vil sige: Vi ejer ikke Penge til at købe Skibe for. Nej, det kan godt være, men hvor ofte hører man ikke om, at nu køber den og den Skib, og han ejer ikke en Øre. Der kan da ikke være nogen Tvivl om, at 20 Mand lige saa let kan skaffe et Laan, som een Mand kan, saa Anskaffelsen kan ikke volde saa stor Vanskelighed, og til Udrustning gives jo nu Laan mod Sikkerhed i forventet Fangst, og Salget ordner Fiskaexport. Nej, den økonomiske Side af Sagen kan nok ordnes. Men Sagen har en anden Side: kan de 20 Mand holde sammen?

Det er netop Enighed og Sammenhold det kniber mest med her i Landet, og Fiskeri under den her nævnte Form vilde have en umaadelig stor opdragende Betydning, og uden Tvivl sætte Spor i det offentlige Liv inden ret lang Tid var gaaet, thi ogsaa der behøves Sammenhold. Det vilde være i høj Grad ønskeligt, om et saadant Forsøg blev gjort, ja, det burde være gjort for mange Aar siden, saa havde det nu været fastslaaet, om Kutterfiskeriet var dødsdømt eller ikke. Men de Mænd, der har staaet forrest, har haft andre, efter deres Mening vigtigere Ting at tænke paa end det saa dagligdags som det daglige Brød. Men det er maaske ikke værd at komme ind paa det Spørgsmaal ved denne Lejlighed.

Om en fri standardi grein er annaðhvørt ein falliterklæring frá kapitalistiskari stöðu ella ein speikan av okkara fiskimonnum.

Er ætlan stórmanna nú at lveita alla ábyrgdina frá sær? Ja, tað kann tykjust so. Men hvussu er samfelag okkara fyrirreikað at kunna yvirtaka øll skip og reida tey út?

At hin danski fiskaribankin eigur tey flestu skipini, er einki at ivast í. Nú í mong ár hava eingi skip verið útreidd uttan við útreiðsluláni. Stutt sagt er skilið nakað soleiðis, at staturin hevur latið lán fyrir at byggja

MERKIÐ

Havnar ungmannaafelag.

Tað verður hervið gjørt kunnigt, at vit ikki læna borðbúnaðin út. Nevndin.

skipini og seta motorar í tey, hann hevur latið lán til at reparera tey og reida tey út, og nú má hann eisini rinda fiskimonnum teirra pening og samstundis garantera reidarunum minst 50 oyru fyrir kg.

Skilið er so vánaligt, at tað fær ikki verið stórt verri.

Javnaðarmenn hava ferð aftaná ferð hildið fram, at landið skal hava allan handil við útgerðarvörum; tí tað kann ikki bera til, at fiskimenn skulu yvirtaka skipini og so missa tey aftur, tessvegna at privatir grosserar skulu selja teim dyran útgerðarvörur og soleiðis fáa allan vinningin, meðan skipini hava undirskot á hvørjum ári, inn til stórmenninir fara avstað aftur við teim.

Heldur ikki samfelagið kann verða tjent við at reida skip út, meðan handilin við útgerðarvörur er á privatum hondum.

Hovdu javnaðarmenn havt fleirtal á Føroya-løgtingi, so hevði eg verið tann fyrsti, ið skuldi mælt fiskimonnum til at fingið skip sjálvir. Men »Sporene skræmmere«, sigur eitt danskt orðatal. Vit hava so ringa erfaring av teim royndum, ið privatir menn hava haft, tá ið teir hava roynt at eiga skip sjálvir. Tað hevur sum oftast endað við tí, at tann maðurin, sum reitt hevur skipið út og keypt fiskin frá skipinum, hevur fingið skipið sum sína ogn, tá ið nokur ár eru umliðin.

Tí er tað löggið, at menn skulu fáa seg til at skriva slíkt sum helta lítla »neid« í »Føroyatíðindi«.

»Et Skridt i den rigtige Retning vilde det være, om Fiskerne selv vilde overtage Skibene. Derved vilde de jo sikre sig det Udbytte, der blev af Driften, og være fri for den evindelige Mangelgørelse, der stadig ligger under Sted mellem Reder og Fisker.« Man lítla »n« ætla at speireka fiskimenninir, tí teir ikki eiga skipini sjálvir? Um hetta verður kanska høvi at skriva meira seinni.

J. H. Danbjørg.

Feriulógín.

Sum kunnugt reistu javnaðarmenn ferilógarspurningin á tingi. Og tað eydnaðist fyrst at fáa viðtikið fasta árliga frítíð við lön fyrri allar fastlönar, seinri — árið eftir — fyrri alt arbeiðandi fólk á landinum, bæði fastlön og tímalön.

Tað skal ikki noktast, at vit tímalönu eins og fastlön arbeiðarar gleddust yvir at fáa hesa lög. At tað á tingi viðtókna uppskot til frítíð við lön fyrri arbeiðarafjöldina kom at verða gjørt til lög beinanvegin í fyrstu ríkisdagssetu, ívaðust menn ikki í; tí tímalöntir eins og fastlöntir arbeiðarar í Danmark fingi í sama tíðarhvarvi, málið um frítíð við lön var til viðgerðar á tingi, lögfestan rætt til frítíð við lön.

Men enn hava vit ikki frætt eitt einasta orð, hvørki frá amtmanni ella okkara ríkisdagsmonnum, um, hvussu vorðið er við okkara frítíðarmáli.

Er tað ongatíð farið úr Føroyum?

Hava okkara ríkisdagsmenn einki gjørt fyrri at fremja málið?

Vit loyva okkum at biðja amtmanin og ríkisdagsmenn í hesum blaði greiða frá, hvussu frítíðarmálinum er gingist, síðani tað fór viðtikið av tingi.

Fleiri fastlöntir og tímalöntir arbeiðarar.

Afturhald.

Eg siggi í blaðunum, at afturhaldsmenninir tilráða Føroyingum at velja mest møguligt, og tað er sjálvandi rætt. Men nú vil eg spyrja tykkum heidraðu menn: Halda tit, at hvør maður fær jorð at velja í, sum vil hava jorð? Eg trúgvi ikki.

Tí haldi eg tað vera so löggið, tá ið afturhaldsmenninir S. Ellefsen og H. Iversen hildu fyrri í tinginum, at haðani, sum teir vóru frá, fekk hvør maður jorð at velja í, bara hann bað um hana, og lögdu teir afturat, at teir ívaðust ikki í, at so var allastaðni; men so er ikki. Eg skal bara taka eitt dømi um, hvussu her er vorðið í heimbygd míni, og eg ivist ikki í, at so er nógvja staðni: Fyri 2 árum síðani bað eg ein annar maður um jorð til dyrkingar (leigugerði), men fingi vit eitt blankt nei frá teimum flestu, og er tað enná so gálið her, at her liggja heili 7 ársfóður innhegnað og einaferð fyrr í tíðini dyrkað; men sum nú liggja avtalt í mosa vegna tess, at vit ikki sleppa at velja tey aftur.

Hetta er skilið, ið er; men longur líta vit ikki á afturhaldsmanna orð og lóvir, vit vilja hava lógir, sum geva hvørjum ognarleysum so mikið, at vit kunnu vinna mest møguligt úr okkara egna landi; tí við lóg skal landið byggjast.

Nú sita 2 menn úr sóknini á tingi; men eg trúgvi ikki, at vit kunnu vænta okkum nakað gott av teimum, tí teir eru mynstr-

aðir við afturhaldsskítum, og t. vil eg siga við tykkum ognarleysu: fylkist! Ella við øðrum orðum: Takið lógvatok saman, fiskimaður og arbeiðsmaður, tykkara skal framtíðin vera — við rættferð skulu tit sigra.

H. J.

Hví fáa vit ikki nóg nógv av føroyskum kóli?

Vit hava altíð verið hugaðir fyrri kolagrevstrinum. Okkara góða ummæli hevur ongatíð ligið eftir. Vit hava heimleidis verið áti í stríð við teir, ið hava vilja nervað og kanska heilt stedgað kolagrevstrinum.

Men tessverri hevur tað gingið stríðið við at fáa reiggj í kola-virki. Stúðulin hevur tó ikki trótið. Tað vildi verið synd at briga statinam, at hann ikki hevur styðjað kolagrevstramálið í stórum stíli. Frá privatari síðu hevur heldur ikki verið latið so lítið fyrri at seta ferð í kolagrevsturin. Men tað tykist, sum altur stuðul rakk ov stutt. Eitt var vist: Kostnaðarætlanin yvir, hvat ið kólið skuldi bróstat út fyrri og seljast fyrri — hann helt ongatíð. Eina tíð var talan um 18 kr. tonsið av stórkóli. Tað helt ikki. Eina langa tíð varð kólið selt fyrri 22 kr. tonsið. Tað visti seg eisini at vera ov lítið.

So fór tað upp í nakrar og tredivu krónur tonsið. Men heldur ikki tað skuldi vera nóg mikið. Nú liggur kolaprísurin millum 40 og 50 kr. tonsið. Hesin prísur skuldi verið nóg hogur! Men gakk. Menn vilja halda, at nú skal hann aftur bækkast. Hetta má vera gálið. Menn kunna ikki kalkulera so skeivt. Tað ber ikki til.

Men tað versta er, at einki kol fæst ofta og títt. Seinast, tá ið trolarin »Leivur Óssursson« fór niður, bað trolaradrifin um eitt sindur av føroyskum kóli til uppblendingar. Nei, tess verri var einki at fáa, varð svarað.

»Cementa« lá á Tvøroyri við eitt sindur av kóli. Biðið var so um at fáa nakað av kólinum, hon lá við. Heldur ikki tað bar til! Hví!

Hetta skilið er ræðuligt!

Enskt kol er so illt at fáa. Kundi ein blanda føroyskt kol upp tað enska, vildi tað hjálpt reiðiliga væl og dryggja væl um tað enska kólið.

Vit biðja stjórnarmennar Mitens og sýslumann Djurhuus gera so væl at greiða okkum frá, hvussu tað ber til, at ikki full kraft verður sett uppá kolagrevsturin, so Føroya Kol verður avgreiddusturt.

Fleiri hundrad arbeiðarar ganga arbeiðsleidir á Tvøroyri — arbeiðsfólk trýtur so stutt ikki. Hvast er tað tá sum trýtur?

Her má einki tróta. Virðini í fjøllunum megu út, nú vit kunna sleppa av við tey!